

All krigsföring syftar till att nå vissa politiska mål. Oavsett om medlen är i klassisk mening militära åtgärder, ekonomiska påtryckningar, propaganda, ryktes-spridning eller kombinationer av dessa och likartade medel skall de ytterst skapa psykologiska effekter, som bryter ned motpartens motståndsvilja och tvingar till eftergifter eller underkastelse.

PROPAGANDAN

Vill man definitionsmässigt avgränsa psykologisk krigsföring från militär, ekonomisk eller annan krigsföring brukar man ange skillnaden i medel. Och medlen i den psykologiska krigsföringen är huvudsakligen press, radio, TV, flygblad m m, genom vilka man kan sprida nyheter, långsiktig information eller propaganda i syfte att positivt påverka motståndandan hos det egna folket eller negativt hos motpartens befolkning.

Medlen är naturligtvis användbara i såväl krig som fred vid strävan att nå utrikespolitiska mål. Huvudinriktningen kan i båda lägena vara antingen offensiv eller defensiv. I stormakternas politiska dragkamp under efterkrigstiden har vi kunnat bevittna, hur en offensiv psykologisk krigsföring ter sig. Det betyder ändock inte att de negligerat det psykologiska försvaret av hemmafronten.

- När Sverige i början på 50-talet skulle ta ställning till "erforderliga anordningar för tryggnad av en god psykologisk beredskap", rådde ingen tvekan om att vår beredskap skulle ha defensiv karaktär. Vi skulle ha ett psykologiskt försvar. Sverige har inga angreppsplaner, strävar efter att icke bli indraget i krig och har som utrikespolitisk doktrin "alliansfrihet i fred syftande till neutralitet i krig". Försvarsinriktningen var och är självklar. Det hindrar givetvis inte, att — om landet skulle dras in i en väpnad konflikt — det kan bli nödvändigt att använda de psykologiska stridsmedlen angreppsvis.

FÖRSVARSVILJAN

Ansvar för eventuellt nödvändiga åtgärder bär ytterst statsmakterna. I de relativt få fall under efterkrigstiden, då vi haft kännning av utifrån kommande

■ "Det kalla kriget" som vi upplevt under två decennier och dagligen fått beröring med i press, radio, TV och på film kan utan reservationer betecknas som psykologisk krigsföring. ■ ■ Även om Sverige bara undantagsvis dragits in i det pågående maktpolitiska spelet är det rimligt att svenska folket frågar sig, hur vi i fred garderar oss mot den propaganda som strömmar över oss och hur vi förbereder oss för att motstå propaganda-attacker i händelse Sverige skulle påtvingas en väpnad konflikt. ■ ■ ■

försök till psykologisk påverkan av svenska folket, har statsmakterna också tillgripit motverkande medel i form av deklARATIONER och uttalanden. Någon effekt på svenska folkets motståndanda och försvarsvilja kan dessa påverkansförsök inte sägas ha haft. I varje fall visar de kontinuerliga opinionsmätningarna, att såväl motståndanda som försvarsvilja haft tämligen konstant höga värden hela efterkrigsperioden. Grundläggande betydelse har självklart utformningen av såväl inrikes- som utrikes- och försvarspolitik haft för denna stabilitet.

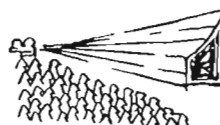
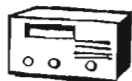
Statsmakternas psykologiska försvarsåtgärder i fred kompletteras av främst press, radio, TV och folkrörelserna. De senares bidrag speciellt genom organisationen *Folk och Försvar* är betydande. Dessa medias informationer och fria debatt om säkerhets- och utrikespolitiska problem utgör ett starkt värn mot utifrån kommande påverkansförsök, bidrar till att skärpa det kritiska sinnet hos svenska folket och att bevara dess motståndanda och försvarsvilja.

Huvuduppgifterna för den 1954 inrättade "Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar" är i fred att planera det psykologiska försvaret i krigs- och kris-situationer. Den planeringen kan i sina grunddrag sägas vara i allt väsentligt klar. Efter kort varsel — vid beredskapslära eller efter beslut av regeringen — kan nämnden övergå till krigsorganisation och direkt under regeringens ledning fungera som *Statens upplysningscentral* (UC).

- Yttersta syftet med upplysningscentralens verksamhet i krig skall självklart vara att *bevara och stärka* folkets motståndanda och försvarsvilja.

SKAPA LUGN OCH TILLIT

Främst sker det genom att säkra en så sann och fullständig nyhetsförmedling som möjligt. Det krävs i en situation

PSYKOLOGISKA FÖRSVARET

Vårt psykologiska försvar i krig fordrar vederhäftig upplysning i fred

- det är nu försvarsviljan byggs upp

präglad av höggradig psykisk press och oro för att skapa lugn, säkerhet och tillit till statsledningens och totalförsvarsmyndigheternas uttalanden och strävanden. En sann nyhetsförmedling är därtill effektivaste metoden att motverka ryktesspridning och fientlig propaganda.

Men motståndsansans och försvarsviljans styrka måste också hävdas genom att *gemenskapskänslan* vidmakthålles i ett skede då familjebanden bryts, miljöbyten påtvingas och alla fredsnormala kontakter störs. Psykologiska försvarsansträngningarna måste följaktligen i krig genom UC-organisationens medverkan inriktas på att få de mänskliga kontakterna, det sociala livet och kulturutbytet att löpa så normalt som möjligt. Därför är krigsplanläggningen så utformad att folkrörelserna, bildningsorganisationerna osv skall fungera, och så att människorna skall ha tillgång till teater, konst, musik, bibliotek och nöjen oavsett var de hamnar.

● En uppgift av helt annan art är också ålagd det psykologiska försvaret i krig, nämligen att direkt *motverka* fientlig propaganda som riktas mot vårt folk och att till utlandet *sprida kännedom* om våra politiska mål och försvarsansträngningar.

BEREDSKAPSPLANER

Planläggningen har självklart tagit hän-

syn till allt detta och mer därtill. Beredskapsplaner i detalj finns och över ses kontinuerligt för press, radio, TV, folkrörelserna, kultursektorn, opinionsforskningen osv.

Fredsorganet — beredskapsnämnden — som svarar för krigsplanläggningen är sannerligen inte någon stor organisation. Nämnden består av 15 ledamöter, som representerar massmedia, folkrörelserna, Folk och Försvar, utrikesdepartementet, Civilförsvarsstyrelsen och försvarsstaben. Under sig har nämnden en rad delegatio-

ner med specialuppgifter och dessutom har den till sitt förfogande ett litet kansli med tre funktionärer och kontorspersonal.

● Utöver krigsplanläggningen sysslar nämnden i fred med opinionsmätningar, viss massmedia- och närliggande forskning samt utbildning av de krigsplacerade i det psykologiska försvaret.

I krig sväller organisationen avsevärt. Statens upplysningscentral får disponera några hundratal handplockade personer, som bemannar organisationen.

Ledningsorganisationen består av framstående representanter för massmedia, vilket garanterar bästa *samverkan* mellan UC samt press, radio och TV under de svårigheter nyhetsförmedlingen får i krig.

STUDIEBEHOV

Samverkan och *rådgivning* i publiceringsfrågor är oundgängligen nödvändig speciellt med tanke på att tryckfrihetsförordningen och dess förbud mot censur skall gälla även i krig. Ett *förtroendeförhållande* måste skapas mellan massmedia och statsledningen för att all publicitet skall ta nödig hänsyn till landets totalförsvaret och befolkningens säkerhet och till vad krigsansträngningarna kräver.

Beredskapsnämnden har verkat i drygt ett decennium. Nämnden fann sommaren 1966 tiden inne att hos regeringen begära en översyn av verksamheten på grundval av vunna erfarenheter. Främst känner nämnden behov av att få ekonomiska och personella *resurser* för att — enligt statsmaktens utsprungliga intentioner — ta itu med mera djupgående studier av den internationella psykologiska krigsföringen och att få vidga massmedia- och opinionsforskningen. Ett ytterligare motiv för omprövningen utgör riksdagens beslut våren 1967, att handläggningen av psykologiska försvaret i fred skall ske i försvarsdepartementet och icke som tidigare i inrikesdepartementet.

PSYKOLOGISKA FÖRSVARET I KRIG

